

UWARUNKOWANIA EKONOMICZNE W PRODUKCJI CZEREŚNI I WIŚNI

Autorzy:

dr inż. Piotr Brzozowski

dr inż. Krzysztof Zmarlicki

Opracowanie redakcyjne:

dr inż. Piotr Brzozowski

Opracowanie przygotowane w ramach **zadania 5.1:**

„Upowszechnianie i wdrażanie wiedzy na rzecz poprawy konkurencyjności i innowacyjności sektora ogrodniczego z uwzględnieniem jakości i bezpieczeństwa żywności oraz ochrony środowiska naturalnego”

Programu Wieloletniego:

„Działania na rzecz poprawy konkurencyjności i innowacyjności sektora ogrodniczego z uwzględnieniem jakości i bezpieczeństwa żywności oraz ochrony środowiska naturalnego” finansowanego przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Skierniewice 2017

Spis treści

Produkcja wiśni w Polsce na tle UE i świata.	3
Perspektywy, szanse i zagrożenia produkcji wiśni.	3
Uwarunkowania w opłacalności produkcji wiśni na podstawie wywiadów z producentami	4
Analiza SWOT - wiśnie.....	6
Przyszłość krajowej produkcji wiśni	7
Produkcja czereśni w Polsce na tle UE i świata.....	7
Ocena sytuacji rynkowej czereśni na podstawie wywiadów przeprowadzonych z producentami.	7
Sytuacja rynkowa czereśni w ocenie konsumenta.....	111
Analiza SWOT - czereśnie	12
Przyszłość krajowej produkcji czereśni	13

Produkcja wiśni w Polsce na tle UE i świata

Polska jest największym producentem owoców wiśni w Unii Europejskiej. W zależności od roku w ostatnich latach ich zbiory wynoszą od ok. 150 tys. ton do 200 tys. ton, co stanowi znacznie ponad 50% produkcji UE. W skali świata według FAOSTAT bardzo dużo produkuje się wiśni w Rosji i na Ukrainie. Jednakże wielkości te są prawdopodobnie przeszacowane, gdyż nie mają potwierdzenia w danych statystycznych odnośnie ich wewnętrznego spożycia i eksportu. Z dostępnych informacji od szkółkarzy wiadomo, że ostatnio dużych nasadzeń wiśni dokonuje się na Ukrainie. Ponadto duże ilości wiśni produkowane są w USA w Turcji i w Iranie. Poza Polską, w UE, liczącymi się producentami wiśni są Węgry ze średnią produkcją przekraczającą 70 tys. ton. Poza UE w Europie dużo wiśni produkuje się w Serbii, w ostatnich latach powyżej 80 tys. ton.

Perspektywy, szanse i zagrożenia produkcji wiśni

Wiśnia jest gatunkiem owoców, który w ponad 70% zagospodarowywany jest przez przemysł przetwórczy. Powoduje to, wobec braku właściwego zorganizowania producentów, dużą zmienność cen uzależnioną od strategii marketingowej i polityki cenowej zakładów przetwórczych. Taka sytuacja występuje w większości krajów UE. Stąd w państwach o dużej tradycji produkcji wiśni jak Niemcy, nastąpił w ostatnich kilkunastu latach bardzo duży spadek zbiorów. Przykładowo w Niemczech w roku 2000 wg www.destatis.de zebrano 39,4 tys. ton wiśni, a w roku 2016 jedynie 16,0 tys. ton. Natomiast w roku 2017, kiedy przymrozki uszkodziły kwiaty i zawiązki, zbiory spadły do 9,8 tys. ton. W Europie, przy stale rosnących kosztach produkcji i spadkach cen owoców, towarowe sady wiśniowe z przeznaczeniem owoców do przetwórstwa z wykorzystaniem ręcznego zbioru, nie będą dawać producentom dochodów. Najlepszym tego przykładem są Niemcy, gdzie w 2000 roku za kilogram wiśni do przetwórstwa producenci otrzymywali 0,97 Euro, a w roku 2009 już tylko 0,33 Euro. Dlatego w Europie zachodniej i południowej, wobec spadku cen skupu owoców i wzrostu kosztów siły roboczej, do zbioru wiśni w gospodarstwach z dużym arealem uprawy wykorzystuje się głównie otrząsarki i kombajny. Uprawy prowadzone na mniejszych powierzchniach, do których nie opłaca się zakup maszyn, są likwidowane. W Europie istnieje bardzo duża tradycja w spożyciu wiśni, głównie w postaci przetworów. Zwłaszcza w Niemczech wiśnie są szeroko wykorzystywane do produkcji lodów, tortów i wyrobów spirytusowych. W sposób naturalny wiśni nie da się zastąpić, a ich znaczenie w przetwórstwie jest duże. Z tych powodów produkcja wiśni ma trwale perspektywy rozwoju.

Uwarunkowania w opłacalności produkcji wiśni na podstawie wywiadów z producentami

Opłacalność oraz koszty produkcji wiśni zbieranych ręcznie przedstawiono w tabeli 1. Kalkulację sporządzono na podstawie informacji uzyskanych od producentów z terenu województw: mazowieckiego i lubelskiego, którzy zbierali wiśnie ręcznie do mrożenia. Szkody przymrozkowe spowodowały, że w roku 2017 producenci ci zebrali tylko 1/3 plonu w porównaniu do roku 2016. Przymrozki, zwłaszcza ten z 10 maja br., w wielu rejonach Polski zniszczyły kwiaty i zawiązki owoców. Wyjątkowo niekorzystna sytuacja wystąpiła w rejonach koncentracji produkcji wiśni. Zawiązało bardzo mało kwiatów, w efekcie zamiast gron widoczne były jedynie rzadkie, pojedyncze owoce. Na Lubelszczyźnie, gdzie w Polsce produkuje się najwięcej wiśni zbiory osiągnęły poziom zaledwie ok. 10% produkcji ubiegłorocznej. Producenci, którzy zebrali co najmniej 30% wysokości plonów z 2016 roku, byli w lepszej sytuacji niż ci, którzy w 2017 roku w ogóle zrezygnowali ze zbioru z powodu praktycznego braku plonu, jak np. z terenu województwa łódzkiego i lubelskiego. Pomimo tak niskich plonów produkcja była wiśni opłacalna, co zapewniło możliwość opłaty pracy własnej. W roku 2016 przy relatywnie dobrych plonach wynoszących około 13,5 tony z ha produkcja wiśni generowała stratę, w wysokości około 10 tys. na 1 ha. Przy rezygnacji ze zbioru ta strata byłaby jeszcze większa, z uwagi na fakt, że za zbiór 1 kg owoców płacili najczęściej 0,60 zł, a za wiśnie do mrożenia uzyskiwali 1,5 zł. W tej sytuacji wielu sadowników w 2016 roku zdecydowało się na karczowanie sadów wiśniowych, ponieważ był to już trzeci z rzędu rok niskiej opłacalności, bądź braku opłacalności produkcji.

Sadowników niepokoi ponadto bardzo duży wzrost kosztów pracy w ostatnich latach. W roku 2017 wystąpiły poważne trudności ze znalezieniem pracowników przy stawkach 1 zł za zbiór kilograma wiśni, choć z powodu niskich plonów była to sytuacja raczej wyjątkowa. W rejonach z uszkodzeniami poprzymrozkowymi pracownicy nie chcieli zbierać owoców na akord. Dopiero stawki rzędu 10 zł za godzinę pracy z zapewnioną kwaterą i wyżywieniem albo 14 zł bez wyżywienia mogły zachęcić pracowników np. z Ukrainy. Z powodu m. in. wzrostu kosztów pracy, koszty jednostkowe produkcji wiśni zbliżają się do tych na zachodzie Europy. Przykładowo w Niemczech w roku 2016 było to około 2,5 zł/kg dla wiśni do mrożenia (0,6-0,7 € na 1 kg), podczas gdy w Polsce około 2,1 zł/kg. Jedynym rozwiązaniem zwiększenia opłacalności produkcji wiśni w Polsce jest całkowite zmechanizowanie zbioru owoców dla przetwórstwa poprzez stosowanie otrząsarek i kombajnów do zbioru owoców, tak jak to robią sadownicy w Europie zachodniej. W 2017 roku w Polsce zbiór mechaniczny sprawdził się zwłaszcza na zachodzie i północy Polski, gdzie przymrozki wyrządziły stosunkowo najmniejsze szkody.

Tabela 1. Koszty produkcji wiśni zbieranych ręcznie w latach 2016 i 2017 (bez nawadniania).

Wyszczególnienie	2016	2017
Plony handlowe w t/ha	13,5	4,5
Cena otrzymywana przez producenta w zł/kg	1,5	4,9
Wartość produkcji w zł/ha	20250	22050
Koszty bezpośrednie w zł/ha, w tym:	13250	8820
Nawozy	950	920
Środki ochrony roślin, regulatory wzrostu i herbicydy	2350	2550
Praca najemna	8650	4050
Inne koszty	1300	1300
Koszty pośrednie w zł/ha, w tym:	9485	5680
Eksploatacja maszyn	6250	3150
Opakowania	750	250
Podatki, odsetki, obowiązkowe opłaty	1605	1450
Pozostałe koszty pośrednie	880	830
Amortyzacja w tym:	3350	3350
Amortyzacja sadu (plantacji)	2750	2750
Razem koszty bez pracy własnej w zł/ha	26085	17850
Dochód rolniczy w zł/ha	-5835	4200
Wartość pracy własnej w zł/ha	4200	4200
Nakłady pracy w rbh/ha (ogółem)	1100	660
Nakłady pracy własnej w rbh/ha	200	200
Razem koszty z pracą własną w zł/ha	28885	20650
Koszt jednostkowy w zł/kg	2,14	4,59
Wskaźnik opłacalności produkcji w %	70,11	106,78

Źródło: Badania własne w ramach Programu Wieloletniego Instytutu Ogrodnictwa

Analiza SWOT - wiśnie

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Dobrze dla produkcji wiśni warunki glebowe i klimatyczne • Wysoki poziom wiedzy i doświadczenie sadowników specjalizujących się w produkcji wiśni • Relatywnie nieco niższe koszty produkcji w porównaniu do krajów z uprawą wiśni takich jak: Niemcy, Austria i Szwajcaria • Nowoczesna technologia w wyspecjalizowanych w produkcji wiśni gospodarstwach (zbiór mechaniczny przy pomocy kombajnów i otrząsarek) • Bliskość rynków zbytu w postaci zakładów przetwórczych w Niemczech 	<ul style="list-style-type: none"> • Duże rozdrobnienie produkcji • Brak chęci do wspólnego działania w efekcie niska opłacalność z powodu dominacji zakładów przetwórczych w ustalaniu cen skupu wiśni • Brak wieloletniej kontraktacji zapewniającej opłacalność produkcji • Mały udział sadów, w których stosuje się mechaniczny zbiór wiśni • Zbyt mały udział organizacji producenckich w obrocie wiśniami • Brak zabezpieczenia sadów wiśniowych przed skutkami przymrozków • Trudności w ochronie z powodu ograniczania ilości pestycydów w programie ochrony, co powoduje skracanie okresu produkcyjnego użytkowania drzew
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Pomoc dla producentów w celu zwiększenia stopnia ich zorganizowania się • Lepsza współpraca producentów przy sprzedaży wiśni • Zwiększenie towarowej produkcji w gospodarstwie i zmechanizowanie jej zbioru • Zmniejszenie wolumenu produkcji w krajach odbiorców jak np. Niemcy • Przetwórnictwo lokalne np. działające w ramach grup producenckich 	<ul style="list-style-type: none"> • W nieodległej przyszłości konkurencja dla polskich wiśni towarem pochodzącym z importu, zwłaszcza z Ukrainy gdzie następuje ich duży wzrost produkcji • Postępująca monopolizacja rynku wiśni przez zakłady przetwórcze • Brak inwestycji warunkujących opłacalność produkcji (otrząsarki, kombajny, sekatory pneumatyczne)

Źródło: Badania własne w ramach Programu Wieloletniego Instytutu Ogrodnictwa

Przyszłość krajowej produkcji wiśni

Podstawą rozwoju produkcji wiśni pozostanie rynek owoców przeznaczonych do przetwórstwa. Rynek owoców deserowych jest niszą, którą mogą zagospodarować małe gospodarstwa np. z produkcją ekologiczną. Opłacalna produkcja będzie możliwa przy współdziałaniu producentów w zakresie sprzedaży owoców. Konieczne jest także powiększenie produkcji poprzez zwiększenia areału w gospodarstwie, do minimum 15-20 hektarów, tak aby opłacalne było wykorzystanie otrząsarek lub kombajnów do zbioru mechanicznego. Rozwój ten ma perspektywy w obliczu zmniejszającej się produkcji wiśni do przetwórstwa w krajach Europy zachodniej przy trwałym popycie na przetwory z wiśni.

Produkcja czereśni w Polsce na tle UE i świata

Światowa produkcja czereśni przekracza obecnie 2 mln ton i wykazuje tendencję wzrostową. Największym producentem czereśni w roku 2017 była Turcja z ilością około 500 tys. ton, co oznaczało 4,8% spadek w stosunku do roku 2016 kiedy wyprodukowano w tym kraju 525 tys. ton. Na drugim miejscu były Stany Zjednoczone z produkcją 433 tys. ton, co stanowiło 36,0% wzrost w stosunku do roku 2016, kiedy to produkcja wyniosła 318 tys. ton czereśni (wg USDA). Trzecim producentem czereśni na świecie w roku 2017 były Chiny z ilością 360 tys. ton i odpowiednio 330 tys. ton w roku 2016, co oznaczało 9,1 % wzrost rok do roku. Przy zachowaniu dotychczasowego tempa wzrostu zbiorów w tym kraju, za kilka lat Chiny będą największym producentem czereśni na świecie. W Polsce następuje stały wzrost produkcji czereśni, która w latach 1990 - 2016 wrosła ponad 5-krotnie z poziomu 9,3 tys. ton do 54 tys. ton. Z powodu przymrozków w 2017 roku produkcja wynosiła jedynie ok. 20 tys. ton.

Ocena sytuacji rynkowej owoców czereśni na podstawie wywiadów przeprowadzonych z producentami.

Większość sadowników ocenia produkcję czereśni jako trudną i zawodną ze względu na straty jakie mogą powstać przy niekorzystnych warunkach pogodowych typu nadmierne opady i przymrozki. Wśród sadowników zakładających nowe sady czereśniowe przeważają dwa sposoby sadzenia; bardziej intensywny z gęstością sadzenia 4,5–5 m między rzędami i 2,5–3 m między drzewami w rzędzie na podkładkach słabo rosnących GiSela 5 i GiSela 6 oraz bardziej ekstensywny z większymi rozstawami, np. 6–5 m między rzędami i 4–3 m między drzewami w rzędzie na podkładkach Colt i innych średnio rosnących i silnie rosnących. Zwolennicy rzadszego sadzenia na silniejszych podkładkach argumentują to mniejszymi nakładami na cięcie i prowadzenie drzew w przyszłości, które jest łatwiejsze niż na podkładkach słabo rosnących.

Nie bez znaczenia dla sadowników jest również dwukrotnie niższa cena drzewek, np. na czereśni ptasiej 10-12zł, w stosunku do drzewek na podkładkach GiSela po 22-25zł. Minusem przyszłej uprawy są duże nakłady na zbiór, który musi się odbywać z wykorzystaniem drabin. Przy rosnącej cenie siły roboczej oraz rosnących cenach ziemi bardziej uzasadniony ekonomicznie jest bardziej intensywny sposób z mniejszymi drzewami, szybciej wchodzącymi w okres owocowania (średnio o 2-3 lata wcześniej) i zbiorem owoców stojąc na ziemi. Tym bardziej, że stanowisk przydatnych do uprawy czereśni tzn. np. na wzniesieniach o nachyleniu południowym i zachodnim jest raczej mało i powinny być one dobrze wykorzystane. Po złych doświadczeniach sadowników z bardzo suchymi latami jak np. 2006 i 2016 nie polecają oni uprawy bez nawadniania nawet na podkładkach silnie rosnących, gdyż owoce nie osiągną pożądanego wielkości handlowej. Producentów do uprawy czereśni zachęca ich stosunkowo wysoka cena hurtowa, według danych IERiGŻ w latach 2007-2016 średnie roczne ceny uzyskiwane przez producentów wynosiły od 3,2 zł za 1 kg do 5,5 zł, a w roku 2017 powyżej 10 zł za 1 kg. W praktyce ceny te są bardzo zróżnicowane w zależności od odmiany i jakości owoców w tym przede wszystkim: wielkości, braku uszkodzeń i jędrności. Opłacalność oraz koszty produkcji czereśni odmian: Kordia, Regina, około 600 drzew na 1ha na podkładce Colt; przedstawiono w tabeli 2. Kalkulację sporządzono na podstawie informacji uzyskanych od producentów z terenu województwa: mazowieckiego. Dzięki stosunkowo wysokim cenom uzyskiwanym za owoce sprzedawane przeważnie na targowiskach hurtowych, produkcja tych odmian czereśni była opłacalna w roku 2016, a pomimo znacznych szkód przymrozkowych także w roku 2017. Szkody te wystąpiły pomimo stosowania środków zaradczych w postaci zraszania drzew i rozpalania ognisk w sadzie. Brak siatek ochronnych przeciwko ptakom, powodował znaczne straty w plonach i to pomimo stosowania sonicznych środków odstraszania w postaci nagrań głosów ptaków i „armatek” hukowych na propan. W roku 2017 producenci w najbardziej newralgicznych okresach tj. przed spodziewanym deszczem lub planowanym zbiorem wręcz oddelegowali pracowników lub sami dozorowali przy czereśniach.

W tabeli 3 przedstawiono kalkulację opłacalności i kosztów produkcji czereśni z osłonami przeciw-deszczowymi i z nawadnianiem dla drzew posadzonych w rozstawie 5 m między rzędami i 2 m między drzewami w rzędzie (1000 sztuk na 1 ha) na podkładkach GiSela5. Z dostępnych informacji wynika, że producenci uzyskują nie tylko większe plony, ale również większe ceny za owoce, niż nie stosujący osłon przeciwdeszczowych dzięki temu, że praktycznie nie występuje tu pęknięcie owoców oraz, że owoce spod osłon są po prostu większe. Największym kosztem jest tu instalacja konstrukcji podtrzymującej siatkę przeciwdeszczową, która

Tabela 2. Koszty produkcji czereśni w latach 2016 i 2017, bez siatek i osłon, z nawadnianiem.

Wyszczególnienie	2016	2017
Plony handlowe w t/ha	6,5	2,5
Cena otrzymywana przez producenta w zł/kg	7,5	12,5
Wartość produkcji w zł/ha	48750	31250
Koszty bezpośrednie w zł/ha, w tym:	14270	10170
Nawozy	1050	850
Środki ochrony roślin, regulatory wzrostu i herbicydy	2050	2150
Praca najemna	8520	4470
Inne koszty	2650	2700
Koszty pośrednie w zł/ha, w tym:	6395	5045
Eksploatacja maszyn	3250	2450
Opakowania	450	250
Podatki, odsetki, obowiązkowe opłaty	1785	1495
Pozostałe koszty pośrednie	910	850
Amortyzacja w tym:	4150	4150
Amortyzacja sadu (plantacji)	2950	2950
Razem koszty bez pracy własnej w zł/ha	24815	19365
Dochód rolniczy w zł/ha	23935	11885
Wartość pracy własnej w zł/ha	3500	3500
Nakłady pracy w rbh/ha (ogółem)	830	525
Nakłady pracy własnej w rbh/ha	250	250
Razem koszty z pracą własną w zł/ha	28315	22865
Koszt jednostkowy w zł/kg	4,36	9,15
Wskaźnik opłacalności produkcji w %	172,17	136,67

Źródło: Badania własne w ramach Programu Wieloletniego Instytutu Ogrodnictwa

jednocześnie chroni przed gradem i ptakami (w razie potrzeby można również instalować bardzo gęste siatki boczne chroniące przed *Drosophila susukii*). Koszt samej siatki to około 40 tys.€, jednak łączne nakłady na założenie 1 ha takiego sadu (koszt konstrukcji, drzewek, nawadniania i inne) to około 350 tys. zł na 1 ha, co przekłada się na wysoką ratę amortyzacyjną (21350 zł).

Tabela 3. Koszty produkcji czereśni w latach 2016 i 2017, z osłonami przeciw-deszczowymi i z nawadnianiem.

Wyszczególnienie	2016	2017
Plony handlowe w t/ha	15,5	12,5
Cena otrzymywana przez producenta w zł/kg	8,5	14,5
Wartość produkcji w zł/ha	131750	181250
Koszty bezpośrednie w zł/ha, w tym:	26470	22900
Nawozy	1850	1780
Środki ochrony roślin, regulatory wzrostu i herbicydy	2050	2150
Praca najemna	19320	15720
Inne koszty	3250	3250
Koszty pośrednie w zł/ha, w tym:	11665	10915
Eksploatacja maszyn	5950	5750
Opakowania	1250	1050
Podatki, odsetki, obowiązkowe opłaty	3185	2745
Pozostałe koszty pośrednie	1280	1370
Amortyzacja w tym:	24700	24700
Amortyzacja sadu (plantacji)	21350	21350
Razem koszty bez pracy własnej w zł/ha	62835	58515
Dochód rolniczy w zł/ha	68915	122735
Nakłady pracy w rbh/ha (ogółem)	1675	1320
Razem koszty z pracą własną w zł/ha	66335	62015
Koszt jednostkowy w zł/kg	4,28	4,96
Wskaźnik opłacalności produkcji w %	198,61	292,27

Źródło: Badania własne w ramach Programu Wieloletniego Instytutu Ogrodnictwa

Osłony zapewniają podniesienie temperatury w nocy od 1 do 3 stopni C. Przy wysokich nakładach konieczne jest również zadbanie o wydajny system antyprzymrozkowy, który w razie potrzeby podniesie temperaturę pod osłonami o następne 3-4 stopnie. Wysokie plony (15 ton z 1 ha) powodują, że koszty jednostkowe są zbliżone do upraw bez osłon z niższymi plonami (6-7 ton z 1 ha). Brak informacji na temat takich upraw w Polsce, utrudnia ocenę efektywności tak kosztownej inwestycji. Według danych z literatury jest to zależne od cen uzyskiwanych za owoce i trwa około 6-10 lat.

Według producentów czereśni dużym problemem w ostatnich latach jest także niedostateczne zapylenie kwiatów w związku z ograniczoną liczebnością owadów zapylających. Wskazują oni również na narastające problemy z pracownikami do zbioru zza wschodniej granicy i ich bardzo dużą rotacją, zwłaszcza w latach 2016-2017. Taka sytuacja miała miejsce pomimo relatywnie wysokich stawek od 1,20 zł za kg do 1,50 zł za kg, albo 14 zł za godzinę pracy. Dlatego w celu zapewnienia sobie siły roboczej na cały okres zbioru producenci oferowali w 2017 roku pracownikom sezonowym zakwaterowanie z wygodami i pełne wyżywienie. Dla porównania w okresie lat 2010-2015 za zbiór kilograma czereśni płacono od 0,70 zł do 0,90 zł, albo 7-9 zł za godzinę pracy.

Sytuacja rynkowa czereśni w ocenie konsumenta

Rynek czereśni w Europie zachodniej, zwłaszcza w krajach skandynawskich i w Niemczech, zorientowany jest na bardzo wysoką jakość owoców. Zarówno w Europie, USA, jak w Kanadzie i w Chile owoce natychmiast po zbiorze są schładzane i dzięki temu mogą być przechowywane do 2 tygodni w temperaturze od minus 2°C do 0°C. Konsumentom najczęściej preferują owoce duże i bardzo duże. Poszukiwane na rynku są odmiany ciemne czereśni, błyszczące o średnicy ponad 32 milimetrów. Duże owoce pomimo bardzo wysokich cen sprzedają się szybciej niż mniejsze o zdecydowanie niższej cenie. Wskaźnikiem jakości i świeżości owoców są zielone ogonki. Dlatego w przypadku czereśni przeznaczonych na rynek owoców deserowych wykluczony jest zbiór mechaniczny. Ponadto ze względów technicznych nie jest możliwe prowadzenie zbioru kombajnem pod osłonami.

Polski rynek czereśni jest bardzo płytki, przeciętny konsument kupuje ich mało i nieomal wyłącznie w sezonie zbiorów. Dlatego okres podaży owoców jest krótki, gdyż z innych stref klimatycznych praktycznie się czereśni nie importuje. Rynek czereśni z racji wysokich cen owoców charakteryzuje wysoka dochodowa elastyczność popytu. Co było widoczne w 2017 roku kiedy czereśnia w cenie ponad 14 zł/kg nie znajdowała nabywców tak szybko jak w latach ubiegłych, kiedy sprzedawano ją w cenie ok. 8-10 zł/kg. W celu poznania oczekiwań

potencjalnych konsumentów czereśni w maju i w czerwcu 2017 roku wykonano badania ankietowe. W trzech punktach sprzedaży detalicznej oraz na targowisku miejskim w Skierniewicach przeprowadzono wywiady z 251 osobami. Ponad 89,6% ankietowanych stwierdziło, że lubi czereśnie. Pomimo tak wysokiego stopnia akceptacji dla tego gatunku owoców, aż 53,4% badanych konsumentów nie zakupiło ich w roku 2017 ani razu. Jako główny powód ankietowani podali ich zbyt wysoką cenę - 73,9% odpowiedzi. Następnym w kolejności powodem ograniczającym zakup była nieodpowiednia jakość owoców wskazana przez 17,1% uczestników wywiadu. W 8,9% odpowiedzi jako powód braku zakupu czereśni w 2017 roku podano brak dostępności owoców w handlu.

Analiza SWOT - czereśnie

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Duża tradycja i doświadczenie sadowników produkujących czereśnie na skalę towarową • Duży popyt na owce czereśni wysokiej jakości • Rozwinięte zaplecze naukowo-techniczne i sieć doradztwa dla producentów (istotne zwłaszcza przy zakładaniu i prowadzeniu młodych sadów) 	<ul style="list-style-type: none"> • Większość odmian w produkcji wrażliwa na pęknięcie przy opadach i o krótkim shelf life • Brak infrastruktury gwarantującej świeżość owoców w handlu (np. schładzania owoców po zbiorze, transportu w warunkach chłodniczych) • Rozdrobniona uprawa na małych powierzchniach utrudnia efektywne zagospodarowanie owoców (np. brak możliwości handlu z sieciami) • Duży areał starych nienawadnianych sadów
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój produkcji czereśni pod osłonami • Nowe nasadzenia na podkładkach słabo rosnących i dobór odpowiednich odmian • Rozwój eksportu na zachód i północ 	<ul style="list-style-type: none"> • Konkurencja w postaci czereśni z importu (np. w 2017 z Ukrainy i Turcji) • Niedostosowanie plantacji do niekorzystnych warunków pogodowych, brak możliwości

<p>Europy, głównie czereśni odmian późnych</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konsolidacja produkcji poprzez zmniejszenie liczby producentów i zwiększenie powierzchni uprawy w gospodarstwie 	<p>instalacji osłon na istniejących plantacjach (za duże drzewa rzadko sadzone)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trudności z pozyskaniem siły roboczej do zbioru i przygotowania owoców do sprzedaży • Rozprzestrzenianie się nowych groźnych chorób i szkodników np. <i>Drosophila suzukii</i>
--	--

Źródło: Badania własne w ramach Programu Wieloletniego Instytutu Ogrodnictwa

Przyszłość krajowej produkcji czereśni

W Polsce produkcja czereśni, z uwagi na częste występowanie niekorzystnych warunków klimatycznych, jest jedną z bardziej ryzykownych upraw sadowniczych. Dlatego wysoko towarowa produkcja tego gatunku, w celu zminimalizowania zagrożeń ekonomicznych, powinna być prowadzona przy wykorzystaniu osłon. Technologie te umożliwiają uzyskanie wysokiej jakości owoców, które znajdą odbiorców na wymagających rynkach Europy zachodniej. Szanse na eksport mają zwłaszcza czereśnie późnych odmian.

Na rynek krajowy mogą być produkowane również odmiany wczesne, które będą konkurencyjne cenowo w stosunku do owoców importowanych. W celu zwiększenia ich konkurencyjności jakościowej celowym wydaje się również umieszczanie ich pod osłonami. Nie jest to jednak warunek konieczny do uzyskania rentowności produkcji. Producenci czereśni nie powinni ograniczać się wyłącznie do tego gatunku. Wskazana jest dywersyfikacja (np. śliwy) i to nie tylko z powodów klimatycznych, ale również w celu zoptymalizowania wykorzystania siły roboczej i zaplecza technicznego.

Z uwagi na rosnące koszty produkcji, w tym zwłaszcza zbioru, produkcja czereśni na drzewach silnie rosnących będzie coraz mniej opłacalna. Dlatego, pomimo wysokich cen zakupu drzewek na podkładkach słabo rosnących, towarowych sadów czereśniowych nie powinno się zakładać na podkładkach silnie rosnących.

W Polsce jednym z większych problemów w obrocie czereśniami jest brak odpowiedniej ilości samochodów chłodni. Powoduje to znaczne pogarszanie jakości owoców i skrócenie ich shelf life po transporcie i w czasie ekspozycji na rynkach hurtowych i na targowiskach. W

związku z powyższym producenci czereśni w Polsce cenią sobie odmiany odporne na transport np. Regina i Kordia, które zachowują trwałość w obrocie do kilku dni.

W latach dużej podaży czereśni w okresie wysypu owoców, zwłaszcza starych odmian, znacząco spada opłacalność produkcji z uwagi na gwałtowny spadek cen. Ponadto, z wywiadów z producentami czereśni wynika, że dużym problemem jest pęknięcie owoców związane z opadami deszczu jak również odstraszenie ptaków. Na podstawie rozmów ze specjalistami i producentami, oraz w oparciu o dane z literatury, wydaje się, że jedynym w pełni skutecznym sposobem na ochronę owoców przed ptakami jest instalacja siatek.

Jednym z największych problemów w produkcji czereśni są popękane owoce, których rynek nie akceptuje jako deserowych. Problem ten rozwiązano w USA poprzez nowatorski sposób polegający na suszeniu i późniejszym usuwaniu pestek, czyli odwrotnie niż w Polsce w przypadku przetwórstwa wiśni. Owoce takie są konfekcjonowane i sprzedawane w detalu jako naturalna i zdrowa przekąska.